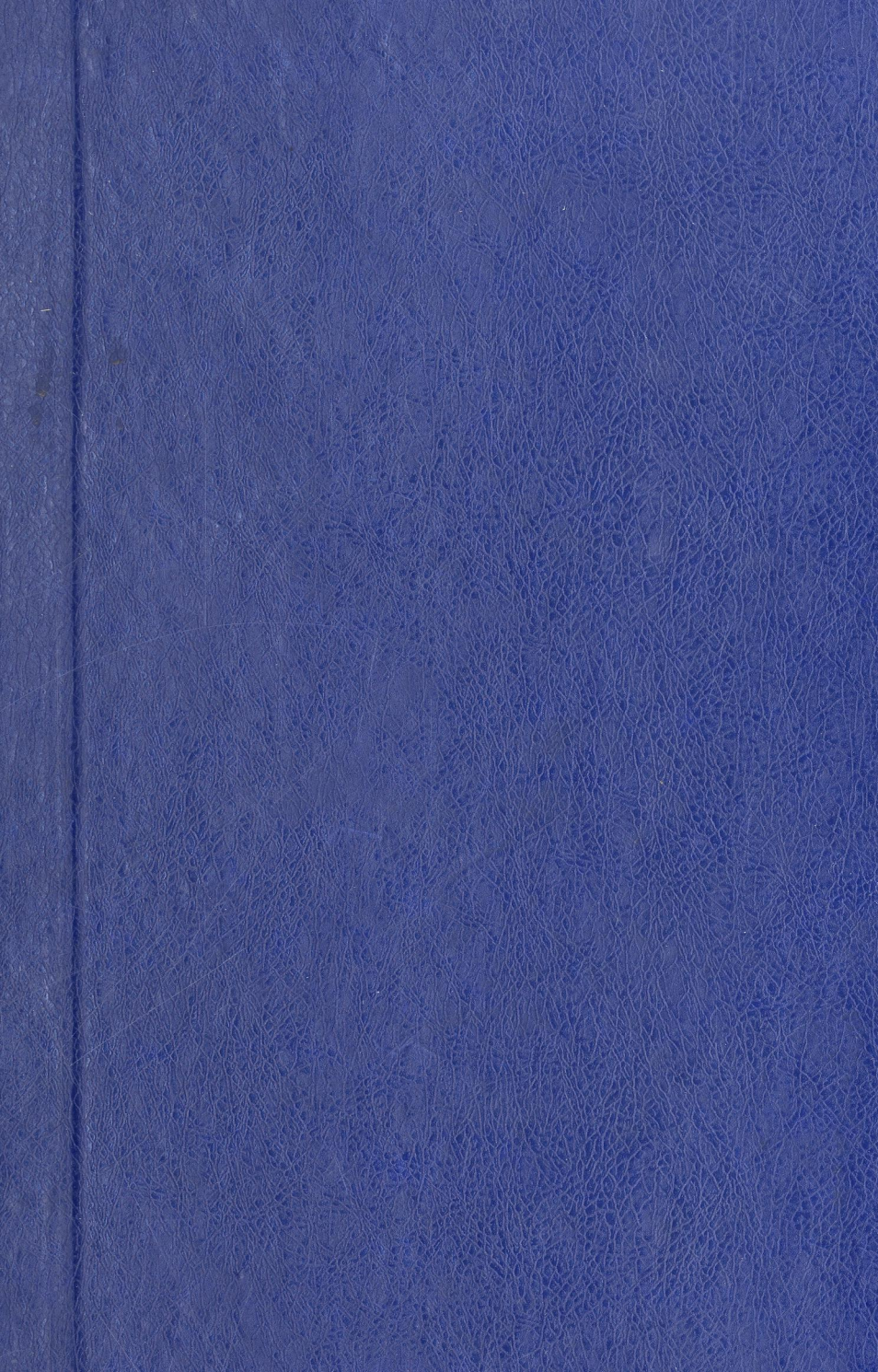

07210
СВЯТОСЛАВ ГОРДИНСКИЙ

19 В · А · Р · Я · Г 3

10000
2000

10000
2000

2

0640

Гордінський

Г. Г. 1936

святослав гординський

буруни

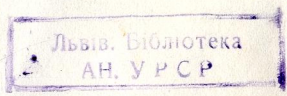
п о е з і ї

В. Г. Гордінський

Гордінський

варяг
львів 1936

53

891.79-1

С. Гур.

Львівська університетська
наукова бібліотека
1896

окладинка петра холодного.
друковано 570 примірників,
у тому 70 нумерованих
на кращому папері.
з друкарні „діла“,
львів, ринок ч. 10.

СЬОМІЙ ПОВЕРХ

*Хтось невідомий, хтось могутній
Нас водить в колі тайних меж...*

Грицько Чупринка
(„Контрасти“)

Мой Дружині
ГЛБОРІІ

ARS POETICA

Часом, як стане тобі на душі несподівано гірко,
Виходиш блукати тоді по бульварах засмічених
І, пальцем у серці своїм повертівши маленьку дірку,
Починаєш ліричити.

Мяко стікає по грудях солодке і тепле надхнення,
Доторкнувшись несміливо — чуєш, що пальці мокрі,
І на другий бік таємниці, немов через Сену,
Проходиш римованим мостом, ставляючи боязко кроки.

Потому, вернувшись додому й намацавши в пітьмі поруччя,
Ритми, мов сходи, складаєш один понад другим таємно
І на півверсі сьомому, з жахом, замкнувшись на ключик,
У папір загортаєш скривавлену, теплу поему.

МЕТЕОР

В моїй руці відламок метеору,
Дарований від зоряних світів;
Ще вчора, може, він палахкотів
Безкраями холодного простору,

Та вже погас і світлості не ле;
Для всіх він — тільки кам'яний уламок,
Та в ньому я закоханий безтямно,
Бо в ньому тайна незбагненна є.

Торкаючись до нього, де вогонь
У брилу чорну сплавом захолює,
Я чую міць польоту і розгону,
Що схована в призначенні його:

Черкати блиском прбстори бездонні,
Зриватися із кола таємниць
І падати розжевроному в ніч
І гаснути в поетовій долоні.

РОЗМОВИ

Виходь самотній уночі,
Опершись тихо на воринні,
Дивись в іскристу далечінь:
Нехай в опівнічні хвилини
Пе хвилі зоряних озер
Душа нестримна і шалена,
І піднімається в етер
Немов сосни струнка антена,
Що, увігнавшись до сузір,
У простір зимний і таємний,
Передає музику зір
Землі коріннями заземнень.

В долоні снігу набери,
Сніжинок мертвих і холодних,
Що заблукалися згори
На дно піднебної безодні
І м'яко тануть у руці.
В твоїй розжареній долоні...
Ти стій, дивися і кричи
Туди, в розіскрене бездоння:
Нехай летить безмовний крик,
Недовідомий і невловний,
Хай серце полум'ям горить,
Від поривань твоїх бунтовних, —
Ти крику того не глуши,
Кінчай надзоряні молитви,
І затули уста душі,
І йди в морозному повітрі,

І, нахилившись до землі,
У сніг спокійний і глибокий
Клади вирізблований слід
Твої міцних і певних кроків.

ДИТЯЧІ МАНДРІВКИ

Минуле упало у вічність, розтало, мов крапля,
Але споминів давніх ніколи ніщо вже не стемнить;
Розкриваєм увечорі часом маленький школярський атлас
І по плямах блакитних і жовтих блукаєм, мов Стенлі.

У дитинстві,
Під подушку склавши поштові марки в альбомик,
Опівніч, як зорі за вікнами в небі тремтіли безкраїм,
Марились дивні слова нам, далекі такі, невідомі,
Й шепотіли дитячі уста: Ніягара, Монблян, Гімалаяї...

Випливали туди, де в арктичному зимному сонці
Крилами білими маяв смерти суворий янгол,
І неслись на рогожевітрильний китайській джонці
Подувом снів дитячих хвилями Янтсекіянгу.

Черкали ми мріями хвилі, мов крильцями меві,
Надувались вітрила й гойдало шхуну, мов колиску,
Сонце топилося в морі і мало колір вишневий,
Як на малюнках, у скриньці, що завжди стояла під ліжком.

...Нині — тільки записуєм здавна наміряну повість,
Незаспокоєним серцем прагнем речей незнаних,
І пригадуєм давні виправи в дитячі країни казкові,
Хоч сні і мрії дитячі нам нині здійснювать дано.

РАНОК

Уранці виходжу з кімнати й стаю на порозі:
Навколо магнолії білі і жовті мімози,

Впливаються сонцем бросквині на вітях похилих,
І тихо спадають на землю, м'які й перестиглі.

Галузку одчайнио схопив виноградовий вусик,
Немов би злякався, що зараз зривати візьмуся;

За садом, на плесах ясної, безкрайньої сині
Під леготом раннім тріпочуться крила чайні,

А далі, піднявши вітрила, пливе бригантина:
Здається — пристала на місці і зовсім не плине.

Дивлюся на неї, накреслену чітко і гостро,
І знаю: на борті там MARE написано NOSTRUM;

Хоч напису звідсі не видно на далечі моря,
Та в порті її я вже бачив увечорі вчора.

ФЛЬОРЕНЦІЯ

Проходили століття і воєн забагнений відблиск
На списках і щитах воевничо і хижо лягав,
Приставали під мурами вбивство, і зрада, і підлість,
І топтала нераз чужинецька жорстока нога.

Та все знов наливалися вени, мов китяги винні,
І підводило місто високо камінне чоло
І найздник здивований падав тоді на коліна,
Бо здобувши його, у краси попадався полон.

АТЕНИ

З усмішкою завмерли Кар'ятиди
І скамяніли очі їх чудні,
Коли під храмом лунко задуднів
Самотній крок і меч забрязкав мідний.

Стояв він і дививсь, туди, на різьби фризів,
Де в сплетах поривань і вибухах жаги
Боролись люди, звірі і боги,
І блиснув глум в очах його, мов визив.

Та з давнини розумна тінь Перикля,
Упавши із висот пощерблених кольон,
Ласкавим дотиком досвідчених долонь
Торкнулася душі, що лиш до бунту звикла.

І він здригнувсь, стрункий, зухвалий варвар
І, знявши шкур'яний, цвяхований шолом,
Смаглявим і розпаленим чолом
Припав покірно на холодний мармур.

26. 7. 1934.

МАНДРІВКА ПО АЛЬПАХ

На понадобрійних, засніжених дорогах,
Де хмари і вітри й надхненна висота,
Несу клунок своїх земних дарів убогих,
Туди, де на шпильях назначена мета.

Бажань і мрій своїх дарунок так хотів я
Віддавна принести у їх високу синь,
На пірваних шпилів захмарені верхівя,
В країну гордості і сили і краси,

Де зір і крик людський розтоплюються в сині,
Де в дружню височінь змагає лет орла,
Де хочеться, чомусь, щоб гордий дух людини,
Під сонце летючи, палав і не згорав.

Аж злинувши туди, де бе уже даремно
Відчайний помах крил і де вмирає рух,
Стрілою на свою тверду й жорстоку землю
Із серцем опадав, розірваним з напруг.

КАТЕДРА

Без ладу, пляну, перспектив,
Необчисленна й нерозгадна,
Росте у сутінках борів
Струнка готична кольонада.

Не будував там архітект
Побожністю надутих купол —
Там кожне дерево росте
В одну, безмежну, недоступну.

Мільйоном спянутих гілок,
Напнутих у зростання міці,
Проміння соняшне тепло
Стікає в медяній живиці;

З прозорів світлих і ясних,
З блакиті вікон недосяжних,
Барвисто сиплються до ніг
Куски потовчених вітражів.

Не чути гомону ніде,
І вітер віток не колише,
Хіба десь шишка упаде
В наставлену скарбонку тиші.

Туди, нечисленністю брам,
І день і ніч тобі розкритих,
Ти входиш у самотній храм
Роздуми, мрії і молитви.

ДВА ВІРШІ НА ОДНУ ТЕМУ

I

Тікаю від людей, закоханий віддавна
В самотності своїй і наддністрянських плавнях,

На плеса тихих вод кермуючи човна.

Там синя вишина в спокої порина,

Що чути, як у ній підводяться повніше

Нечасті дні, собі даровані для тиші,

Замаєні в хмарки, латаття й верболоз;

Нехай десь світа гук, нехай добро і зло —

Причаєний дивлюсь, як, лискаючи боком,

Плюскочуться плітки, як сновигає окунь

І по руці повзе накрапаний жучок:

Краса речей простих, не вивчена з книжок...

Або сполохана зірветься з криком чапля,

Тоді стаю в човні і зорю лету напрям,

І так, нечислені, ідуть години й дні.

Здається, що колись, у тьмяній давнині,

У час однаковий, прозорий і погідний,

Лежав на дні човна замислений Овідій,

Складаючи слова на вічні терези.

Отак і я тепер над плесами краси

Гойдаюсь на човні, мов стрільці гострокутній,

Між терезами днів минулих і майбутніх.

II

Утікаю від світа. Це сумно, але це факт .
До цього признаюся відверто. Десь далеко, у плавнях,
Затягаю човна в очерет і за вудкою марю, оттак,
Про речі відомі усім, нецікаві віддавна.

Тиша незрушна кругом. Не порушиться сонна вода;
Плітки пропливають кудись і скрадається окунь,
А десь брукми міст гомінких доба молода
Патетично карбує так приспіненим кроком!

Тут розірвуть лиш деколи тиші замріяний сон
Криком сполохані чаплі чи птахи інші —
Тоді мимохіть позіхнеш: десь Аджелльо, Пост, Молісон,
А ти зориш за птахами глупо, немов Леонардо да Вінчі!

Ні, не здуриш себе у затишші вербових віт,
Про доспілість самотніх годин даремно ти кажеш,
Бо ніколи, ніколи, голубе, як прекрасний Овід,
Не написати тобі підручника до класичних гімназій!

Кидай латаття своє, верболози і знуджений ямб,
Жабуриння спокійних плес; нехай хоруговка трикутня
Зафуркоче спереду човна. Ти ж минулим зрадливим дням
Повернися смуглявим плечем і пливи у майбутне!

З ЛИСТІВ

I.

Листки запізненої осені
Падуть, кружляючи, до ніг,
На черевики заповишені
Моїх мандрівок самітних.

Тікають зграями сполохані
Хмарки розгублених думок;
Чи це тому, що я закоханий —
Так несподівано замовк?

Чи це тремтять поживклі спомини,
Що їх я в серці заховав?
Чому ж здаються невимовними
Мої зворушені слова?

Я не люблю себе маніжити,
Ношу затиснуті уста,
Але ж нераз так прагне ніжності
Моя жорстока самота;

Збираю з давнього округини
Всього, що ніжністю було,
І знову спогадом, зворушений,
Твоїх торкаюся долонь.

II.

Вже одинацята за пів;
Моя постеля вже готова,
Та ще викликає за стіл
Блакитний томик Лермонтова.

Об вікна тихо шарудить
Нахилене галуззя яблунь,
І серце, спіймане, у мить
Таку вдаряти хоче ямбом.

Я нахиляюся тоді,
Долонею торкаю висок
І хочу, в мрійній самоті,
Впіймати неспіймальну тишу.

У ній чіткіше устає
Речей і слів затертих обрис:
Обличчя згадую твоє,
Уста ціловані, і добрість

Твоїх пахучих, теплих рук,
Слова, невважливо забуті
І ось: ловлю найменший стук
Свого серця, щоб збагнути

Все те неважне, що давно
Я пропустив повз себе мимо,
Та що вертається і знов
Тривожить спогадів очима...

ПЕРЕЧІКУЮЧИ ДОЩ...

Дощ чекав і не падав. Та врешті, роздумавши впав
І рефлекси неонів асфальти розмочені лижуть;
Полісмен диригує надхненно орхестрою авт
У великім модернім театрі, що зветься Парижем.

Десь на скруті, мов спомин, тікає трамвайний вагон,
І дитинство нагадує запах печених каштанів,
Під кінбм, де плякати й одчáйдушно Наполеон
Посилає в останню атаку гвардійців останніх...

Найліпше лиш мило Кадум. І лиш шоколяда Мене!
Це — правда готова для всіх, безсумнівна і проста,
Як і те, що краплини падуть і однаково Сеною дні
Пропливають під мостом старим, що Новим називається мостом.

Завжди будуть хвилини пливти і тікатиме мить,
Завжди сміхом дівочим бренітимуть краплі іскристі;
І я знаю: з маленьких речей великий складається світ,
О, місто суворих днів, о моєї юности місто!

ШТОРМИ І ШТИЛІ

*Пора мені смоктати янтари
Пахучих мушкетерів
Чужих Сторін.*

Юрій Яновський
(„Прекрасна Ут“)

В ПОРТІ

Закурили люльки кораблі новітніх Ганз,
Димом залізних грудей небо заслонюють,
І сирени востаннє кричать на дреднавті „Прованс“,
Відпливаючи в мрій моїх екзотичну кольонію.

Бе прибоем у порт океан.
Меви повітря тнуть крилами й криками
І, мов хмари, кружляють ескадри моїх бажань
По Атлантиках чорних і над Пацифіками.

Коли в порті підводять стяги на кораблях,
Коли ніздрі лоскочуть дими блукання далекого,
Підіймаю на щоглу серця барвистий стяг —
Хай лопоче на синіх вітрах, над буруновим клетотом!

СТЯГИ

Гойдає моря вранішній прибій,
Солоний подув пянить до нестями;
Невже ж нема, призначених тобі
Шляхів, пройти далекими морями?

Чужинні стяги радісно горять
Опянені вітрами океанів,
А нами неоспівані моря
Іще чекають наших полум'яних.

О, серце хиже, серце, не мовчи!
Щодня спинайся пристрасно на ванті
Ішли в Одеси синю далечінь
Своїх бажань замріяних десанті,

На гострих щоглах гордості п'яній, —
Бож чуєш ти, як далина простерла
Вже слав майбутніх співи вітряні
Твоїх армاد підзоряним бандерам!

Царгород, липень 1934.

ПРО МАНДРІВКИ

Хто безпросвітно думками на печі вгруз
І носа боїться проткнуть за поріг родинного дому,
Хай читає Бодлера

143-я сторінка, видання Лярус,
Де є безплатний проспект мандрівок у невідоме.

Нині їхать не важко. Раз лиш рушитись вам б',
Не лиш на плюшах пухких пультманів розпершись,
А й на осях вагонів вантажних,
вчепившись, мов трамп,
Де має запах і сенс:
e pericoloso sporgersi!

Знаю: всім вам пусті та даремні такі слова,
Та як доказати мені на маленькому клаптику картки,
Що в клітці блакитній сонце куди краще співа,
Ніж ваші усі глупі, жовтопері канарки?

Покиньте-бо нині вмовлять, що велика заслуга, це
В землю рідну покласти оплакані внуками кості,
Не пізнавши, як крутиться гльоб, і який алькоголю процент
Має вітер морський, вітер хижий і гострий;

Не пізнавши, як вабить місць гірських гураганних навал,
Як бють блискавиці вогнем у насиченім злістю повітрі,
Як шторми на морі гудуть, як смагає обличчя шквал,
І як сушить потім чоло подих палких суховітриць.

...Та — навіщо вам сині шляхи, і вітер, і згага, і труд?
Краще травить недільний обід і не думать про мандри —
Хай там Юнгфрав чекає на вас, пристрасно випявши грудь,
Жмурить очі до сонця Марсей і клекоче Скамандер.

Вас не зворушує це. Ось: дзвонить у двері сусід;
Чайків випете з п'ять і час програєте в карти...
І хай сорок твоїх віків глядить із верхів пірамід,
Дурню, генерале Бонапарте!

Та нам, яким прбстір і синь надто серце жалить
І назви далеких країн ятрьть безустанку уяву,
Завжди розкриті шляхи:
південь, північ, захід і схід
Шукати цілунків шерстких кохання, смерти і слави.

Бо так ранками пьянко росу
над шляхами незнаними пить,
Спеку в полудні й багряне вино на вечері,
І в дорожнім пилу кроком витичувать слід
Під кордони прийдешніх своїх нездоланих імперій!

Юрієві Косачеві.

ЦАРГОРОД

Розливи хвиль виблискують, мов сталь,
Лискуча сталь турецьких ятаганів,
І з берегів, розпалених і тьмяних,
Вечірній жар опалює уста.

Спадає тінь, тривожна і незнана,
Лиш грані скель, азійських перших стеж,
І амбразури генуезьких веж
Горять палкі, мов погляд Сулеймана.

Фльотилі хмар пливуть на байдаках;
Враз багром зайнялись і загорілись,
Як мінаретів їх пробили стріли
Із царгородського сагайдака.

І їх тобі також не оминати,
Такі несхибні і меткі вони,
Ті гострі стріли, стріли давнини,
На луках купол, тугих і напнутих.

Олексі Грищенкові.

ЕГЕЙСЬКЕ МОРЕ

Ясне безмежжя плес мерехкотить в очах,
Вітрильник проминув чайок останніх лети,
І млисті береги задуманої Крети,
Що гордим обрисом на обрії струнчать.

Лиш синь і просторінь. Біжать лагідні брижі.
Білявий корабель на хвилі легко ляг;
Здається — він пристав, стерном не метеля,
І ліній обрію ніщо вже не приблизить.

Тоді вдивитися. Здається, ти б зустрів
У синій глибині, спокійній і заснулій,
Посеред чорних риб і вікових намулин,
Суворі обриси гелленських кораблів.

У цей безрухий час, що в тиші закотвичивсь,
Все шумовиння днів із уст своїх зітри
І слухай, як твоїх збезвітрілих вітрил
Торкнулась вічність.

ДАНИЛО ПАЛОМНИК

Колихали моря і самуми жагучі пекли,
Вічність мовчала у тиші пустинь непорочній,
Нахилялись додолу тривожно, мов пальми, віки,
І дивилися в очі.

Уночі, над шляхами до світлих, заобрійних мет,
Із очима широкорозкритими падав прочанин
На палкі ще від жару піски і вдивлявся, як Магомет
По збрянім небі махав срібносяйним своїм ятаганом.

Палестина, липень 1934.

МАРСЕЙСЬКИЙ ПОРТ

Кодолу тягнучи, верткий і круглобокий,
Мов водний жук, проходить галівник,
І синьоблюзий день, брудний, мов робітник,
Оливою плює в зелену воду доків.

Вертаються з кольоній кораблі;
Вантагу скидують у соняшному жарі
І гоять рани їх морських аварій
Співучі молотки з високих журавлів.

Потому вгору підійнявшись, буми,
На ланцюгах стираючи іржу,
Углиб насиплють знову вантажу
В ненажерні і грюкітливі трюми.

Зігнеться кран над кораблями вниз,
Води напюються і ковтнуть вугілля
І рушать знов по безбережних хвилях,
В Альжир,

Єгипет,

Істамбул,

Туніс...

Назустріч їм, заплутуючи снасті
Високолетних, тріпотливих хмар,
Ударить вітер, хижий мов корсар,
В обрію, розчиненого настіж.

ДІВЧИНА З КОРСИКИ

Ваші очі іскрясті й обличчя від вітру смугляве,
Живете понад морем. Мов обрій вам вигнулись брови.
І хто так уста вам цілунком своїм закривавив,
Признайтесь, чорнявко, на цім корсиканськім острові?

Я знаю: тут стрімко до моря спадають високі скелі,
Навколо — *maquis*, де жили ще недавно бриганти,
Браконери будують над морем камінні оселі,
А на схлонах зростає вино, що зовуть його *chianti*.

Ви не смійтеся! Сам я з чужого, незнаного краю,
Де до моря далеко, й тому там так нудяться люди,
Та де однаково палко, як тут, дівчата кохають,
Лиш не такі в них смугляві й загострені груди.

Вийдіть над море вночі. Обіцяю вам бути спокійним;
Місяць скочить до нас на скелю останнім бандитом,
Коли ж показати вам схочу, які в нас цілунки й обійми,
Ви не будете, правда, на мене нітрохи сердиті?

МОРСЬКІ ВОВКИ

Як вечір надходить, набивши люльки тютюном,
Щоденно виходять до порту старі мореплавці
І зорять зпід брів білопінних ясний горизонт,
Присівши на звоях кодол, або рядом на лавці.

Не змити з облич їх поморщених сонця, вітрів,
Вони ще неступленим зором уважливо стежать,
Як никнуть за обрієм темні цятки кораблів,
За обрієм синім, на добре їм знаних безмежжях.

Востаннє прибили вони до своїх берегів,
Нераз бурунам з одчайдушністю кинувши визив,
І в порті лежать, мов уривки старих ланцюгів,
Поламани стерна, котвиці і ржаве залізо.

По морі безкраїм життєвий проїхавши шлях,
Лягли відпочити у порті останньому: старість.
А юні, на вантах, високо здіймаючи стяг,
Кермують за обрії на ново радісний парус.

РИБАЛЬСЬКА ПІСНЯ

Із сáмого ранку вдаряє від півдня містраль,
Ножами матроськими в груди штовхає невпинно,
Узавтра вітрила полинуть на синій безкрай —
Та нині ще можна впиватися ромом і джином.

Щурами і цвіллю пропахли старі кораблі,
Та, вщерть насякнуті морською пекучою сіллю,
Вони не один ще покинуть запінений слід,
В зеленому морі розбурхану краючи хвилю.

Розгойдані вітром, оперті на ливах бортів,
Морці заспівають, а в синій, затишений вечір,
На дальніх мілинах, побіля струнких островів,
У сіті їх з місяця срібні спливуть оселедці.

30. V. 1935.

ВИІЗД

Гей, там стоїть корабель,
Закотвичивсь на хвилях,
Буйний вітер іде,
Надуває вітрила.

В морі глибин доволі,
І хвиль також,
Кості
Сховати кволих,
А дужих вабити в прбстір.

Багато ще хвиль рвучких
І морів ще на світі багато,
Для юних і для старих,
Що наново хочуть зачати!

Гей, там стоїть корабель,
Закотвичивсь на хвилях;
Буйний вітер іде,
Надуває вітрила.

Хто
Кодолу подасть,
І хто
Корабельну снасть
Напинати поможе?

Вже вітрила напнуті,
Море — вільне кругом;
Той, хто схоче, майбутнє
Там знайде, агов!

За W. J. Badenhoop-ом.

ЯПОНСЬКИЙ ДРЕДНАВТ

Буруни розбурхані буряно бють у борт,
Блює безодня морська водою по горло набухла,
Нам назустрічним рейсом дреднавт.

Видко: на щоглах обох
Лопоче на білому тлі багряна пляма округла.

О, чули в далеких морях сирени твоєї гук!
І лягали під дзюб буруни, щоб по них перейшов ти,
Вигинався обрїй тобі в один тріюмфальний лук,
Нехай на морях і чужих, та під сонцем рідним, бо жовтим.

Перетнеш водорії морські й хвильовища твоїх магістраль,
Стяги рудих димів залишиш над збовтаним морем
І, вістря щогол своїх нагостривши на штормів вітрах,
Із сходу на захід упрост неба брезент розпореш.

Перезорять маршрути твої перископи сталевих акул
І гордо підеш колись на дно з продіравленим боком,
У плити пánцерні більше гарматніх діставши куль,
Як ордерів на грудях було в адмірала Того!

ЗАГИН БРИГА

Дошч по обличчях смагав, і шквал бурунами кипів;
Нічого не видко було. Все ніччю засмолене добре.
Де ж дівся на півдні маяк, до стосот рогатих чортів! —
Вихилялися люди за борт, з одчаєм сверлючи обрій.

На горах бурунних безсило вже бився штурвал,
Розсипана в трюмах вантага товклася із грюком,
Корабель нахилився і воду бортами черпав,
Заливало помости, стікало по вирваних люках.

Мáрселі й щоглу метнуло на руфу, а бак
Носа задер догори і загибель вітрив,
Лоцман з топором побіг і пірвані ванти рубав,
І кликав — та крику його не чути було на вітрі!

Аж кермо затріщало і бригом рвонуло упрэст,
Хтось браму до пекла ударом у боці витовк
І в небо останнє прокляття жбурнув матрос,
Що ніколи не знав про молитву.

24. V. 1935.

МОРЯЦЬКІ ДОРОГИ

I.

Смуглявий, із грудьми галівника,
Пливеш по морі кораблем струнчастим
І тугі мязи на твоїх руках
Такі напнуті, як трипрядні снасті.

Так солодко у венах чути міць
П'янку, немов вино і невідому,
Що в серце наплива, кружляє день і ніч
Прибоями кипучого гольфштрёму,

Так солодко вчувати, що у дар
Усе тобі на світі цьому дано:
І далину, і переливи хмар,
І вітру свист, і клекіт гурагану,

Безкрайність вод, і рокотання хвиль —
Усе, що дике, змінне, неуловне,
Ти візьмеш сам, даруючи свій
Невтишеній жадобі невгамовній.

II.

Шляхи твої прості у всякий час,
Крізь сині вечорі й рожеві ранки,
Відоме море й невідоме враз,
Мов тіло смаглогрудої коханки.

Як бризне юний і рвучкий пасат,
Кубками груди випивають вітер
І мрії опянілі лопотять
Вітрилами тремкими на бушпріті,

А як на морі загрюкоче шторм
І зойкнуть щогли, вдарені нордостом,
Цікаво в вири розчахнутих горн
Поглянеш із залитого помосту:

Залле бурун, підважить і струсне,
Усе закрутить у шаленім танці —
О, море схоче, то бува страшне,
Та має і воно своїх коханців!

А там — безвітриць тиша вироста:
Звисають снасті пірвані, безсильні,
Усе вмовкає з пальцем на вустах,
І крил підбитих не здійма вітрильник.

Вгорі сонця спалахують вогнем
Крізь тишу непорушну і незмінну,
І день пливе за тихим кораблем
Охлялим і задуманим дельфіном.

✓
Тоді — надходить вічність. Глибина
Глибішає, росте ще далше далеч,
А висота ще вище. Це вона
Тривожить серце буйне і зухвале.

Стривожений спираєшся на борт
І зориш обрій, рівний і однакий,
Бо хочеш скорше у далекий порт
Свого серця опустити якір.

III.

Читачу, ти, що розпочавши путь
Морську, блукаєш по уяви мапах,
Відчуй, як пахне у портах мазут,
Або смоли солодко-млявий запах!

Там кораблі у доках гомінких,
Гойдаються ввесь день; на них, щоглисих,
Широкогруді курять моряки
Англійський кнастер і голяндський кепстен.

Вгорі, рвучкі вітаючи вітри,
Розвішані на линвах кораблевих
Лопочуть, мов барвисті пранори,
Штани блакитні й сорочки рожеві.

Там гам, і крик, і скрегіт ланцугів,
Веселі співи у гурті підпитих,
А часом гамір перетне навпіл,
Мов ніж, проклін моряцький соковитий.

О, шум веселих, гомінких портів!
Забути вас ніколи вже не можна —
Який би вітру не привабив спів,
Із серця щось залишиться у кожному!

Стерно рука веде там нехистка
Між чорні шхуни і біляві яхти
І, надягнувши свій тропічний каск,
Збігаєш по розгойданих східцях ти,

Туди, де барвний розіклали крам
Купці — рибалки драхм і срібних п'ястрів;
Пройдиш ти: чого немає там!
І килими, й люлька пахучий кнастер,

Що з тютюнів — найкращий морякам;
Набеш у люльку і — немає лучче,
Як поплювать у вічі бурунам,
Недбайливо опершись на поруччі...

Є там ковтки, наручники ясні,
Що золотом виблискують на сонці,
Банани, помаранчі запашні
У кошиках крикливих мароконців,

І пахощі таємні, що ніхто б,
Крім Сходу їх зробити не потрапив,
І чародії від усіх хвороб,
А з ними змії та веселі маппи.

І навантажені, мов ті осли,
У фезах греки із усяким крамом,
Що пів землі в житті вже обійшли
І що стома говорять язиками...

Та байдуже пройдеш ти попри них,
З руками у кишенях, сміючися,
Хіба що купиш у купців старих
Малого неґритянського фетиша.

Незнаний негр тобі його зрізьбив
З лущини кокосового горіха,
Щоб боронив тебе у час плавби,
В які б краї ти морем не поїхав.

І, ось, тепер він у твоїй руці:
У нього очі світяться іскрясті
Із двох зелених, дивних камінців,
Що мають берегти тебе в нещасті.

Його носити будеш ти. Коли ж
Тобі в пригоді допомгти не схоче —
Його ти кинеш з чардака униз
Якоїсь темної, розбурханої ночі.

IV.

Так весело завулками тобі
Блукати із друзяками по місті
І, від морської довгої плавби,
Ставляти кроки надто замашисті.

Крізь синій дим замріяних люльок
Летять плювки, далекі і штудерні,
Або брехні і жарти — про жінок
І чар пригод, куди язик поверне.

Бож слово тягне слово, мов буксир,
На ливні нескінченній, конопляній,
І язиком найлегше мірять вшир
Людей, порти, краї і океани...

Приваблюють кармінами жінки;
Повз їх краси спокусливість принадну
Проходиш ти, смуглявий і стрункий,
Всміхаючись упевнено і владно.

Тоді ти знаєш добре: бережись,
І вмій на час метку підняти руку,
Бо заздрих віч майне ворожий блиск
І вдар ножа в зрадливому провулку.

Та байдуже тобі. Хай буде й так.
Мамуниним синкам сидіти дома!
Людське життя вчуває кращий смак,
Коли над ним — загадка невідома.

Коли над ним... — та годі вже, лишім
Такі питання і загадки темні,
Хай філософи думають, автім,
Тепер про це казати вам даремно,

Бо в дрейф лягли давно ви. Це вина
Моряцької наріжньої таверни,
Де вміють лити доброго вина
У кухлі стародавні і майстерні.

Там неодної очі загорять,
Вина налле й надовго заповонить,
І ти нераз згадаєш на морях
Її у ночах тьмяних і безсонних.

Та прийде день: побеш склянки з вином,
Усіх дівчат і так ти не пригорнеш,
І в синю гавань вийдеш ранком знов,
Бо поклик моря буде необорний.

Сирени гук. Заграє океан.
Покличе вітер і бурунний клекіт
На синіх кораблях твоїх татуювань
Плисти в нові порти, незнані та далекі.

Середземне Море, липень 1934.

СЕРЦЕ В КОБУРІ

Ні, надаремно лаштунки
Незворушливої лазури,
Як серце злісне і важке
Вантажем залягло в кобурі...

(„Барви і лінії“)

ДОРОГИ

Згасає полум'я жовтневе,
Стернею сонною — іржа,
Лиш над дорогами дере́ва
Кудись у розстрільній біжать.

На обріях імлісто-сивих
Будують подуви вітрів
Будівлі хмар, що таять зливи
Осінніх довгослітних днів.

Як хмаровій летючих куряв
На шляху звогчений приляг
І хмари розставляє буря
По осамітнених полях,

Тоді виходжу на дорогу,
Увесь схвильований, нести
В бурхливу далину розлогу
Дарунок гордий самоти.

Я знаю, що туди не тягне
Усіх зневірених давно,
Усіх, хто переждати прагне
Цей час тривожний за вікном,

Усіх, хто пробудившись рано,
Тривожно ставши на поріг,
На вид похмурого туману
У жаху чорному застиг,

Хто лячно глянувши на обрій
І на дерев пожовклий лист,
Ще дужче в безнадії згорбивсь,
Під вітром низько похиливсь.

О, ви, маленькі, бідні люди,
Що ваш буденний, марний світ —
Ще не таким жорстоким гудом
Над вами вітер засвистить!

Із шрамом вернетесь вогненным
На закривавленім чолі,
Знов хижі будувати темні,
Орати збитий переліг,

Чи, наскрізь випалені, може,
Цілунком буряних вітрів,
По синій підете дорозі,
Де б кожен радісно горів

І, ввесь напружений безтямно,
Незаспокоєний нічим,
Ковтав спянілими устами
Доріг солодку далечінь?

CREATOR

Велика міць захована в серцях;
Ти мусиш бути міці тій послушний,
Бо лиш вона дає у дар борцям
Відчайний порив і розважну мужність.

Від них і очі і уста горять,
І вчать вони витати смерть, мов гостя;
Вставайте радісні тоді, краї, моря,
Нового привітати переможця!

З пливких мряковин, з невиразних форм,
Руки своєї доторком незборним
Ласкавий і жорстокий командор
Витворює тверді й суворі форми.

Ти, що, кохаючи, жорстокість полюбив,
Життям прорвавши мертвий тиск інерцій,
Підводиш стяг над безрухом юрби:
Своє звияжне і велике серце.

На нім ім'я твоє — найбільша з правд!
Бо є бунтарська й пристрасна краса в цім
І є найвище із найвищих прав —
Собі самому бути праводавцем.

Тоді серця, людські серця малі,
Падуть тобі, даровані, під ноги,
І їм, земним, на скореній землі
Тоді встаєш ти — сповником і богом!

МОМЕНТ

Зірвавшись за ранішнім чаєм,
Пригулиш чоло до вікна
І тоді ти нежданно пізнаєш,
Що це надійшла — вона.

Задуднять, задуднять гармати
Між рядами нахмурених стін,
І вікна будуть їм грати
Надхненний гимн.

Танки в кольонах армій
Клацнуть зубами заліз
І місто впаде Вергарном
Під шприхи іржавих коліс.

Та потім усе затихне
Під небесну музику моторів,
Тільки вітер по бруках местиме
Людей і порох.

З дзенькотом шиби тріснуть
І жадно припадуть люди,
Немовлятами зимний кисень
Висисати з мідяних бутлів.

І крізь маски затьмарені скла,
Крізь останніх віддихів опар,
Промайне у кривавих очах
Мов привид огненний — Європа...

ПАМ'ЯТІ МИКОЛИ ХВИЛЬОВОГО

Уявляємо: руку підняв,
Короткий, приглушений стукіт...
І впало твоє ім'я
На схвильовані харківські бруки.

Ні, неймовірно так,
Щоб у синій, весняний ранок
Заміняти своє життя
За маленьку кулю нагану!

Дивувались усі, не на жарт,
Що так незвичайно вмер ти;
Говорили щось навіть про чар
І красу романтичної смерти...

Нині знають усі, що ти
Був великий письменник
І, певно, ще будеш рости,
Як про тебе багато надхненних

Літератори всякі книг
Понаписують незабаром...
Та упали слова твої
Не на слави холодний мармур,

А на землю, що ти бунтував,
На землю, сполощену кровю,
Та де вічно бурлить нова,
Що боїться, та хоче знову!

. . . . .

Нині наші серця — наган
І наші — жорстокі мольби,
Бо стискає твоя рука
Сердець збунтовані кольби.

8. IX. 1933.

ВІРШ ПРО ВЛИЗЬКА

Не в очі, а голову ззаду відстукали кулі,
В коридорах вже крок конвоєнтів заговк...
Знаю: солодко вам, прокураторе Ульріх,
Затягатись тепер моссельпромським димком.

На стиснутих устах — немаскована злоба,
Транспарент самовпевнення — ваше чоло,
Та дарма над частиною шостою гльобу
Гордовито підводите лоб!

Ви — законів державних слуга і захисник,
І черкнути пером не здрогнула рука,
Та написано — де?, що Історія звисне
Вже незмінна на вістрі триграннім штика.

Бо в підвалах в'язниць, і катівень, і каторг,
В усевлонській тайзі, в чорних покладах руд,
В темних штольнях сердець заховавши відплату,
Вже нові царевбивці ростуть!

І вже чути: їх мислі в нестримному рості,
Наче сплави руди, розливаються, щоб
Зціпеніти в руках перемоги і помсти,
Мов лискучі луски кулеметних стрічок.

Чи ж не чуєте вже: хід напружених кроків,
Чи ж не бачите вже: блиск народжених сяйв?
Недаремно
Поетів під муром цегляним епохи
Вже витають букетами сальв!

ДО ФРАНЦІЇ

На фотелях париських каварень розпершись вигідно,
Соломинки вмачавши в солодкі, веселі коктейлі,
До грудей притискають Францію, любов і рідну,
На тисячфранкових банкнотах туго набитих портфелів.

Солодко жмурити очі їм на терасі каварні,
Про минуле з рукою на серці слинить надхнення,
Бож для них під хрестами лишилися корпуси армій
На бівуаках підземних Арра, Шарльєра і Вердену.

Нині парадно ідуть по Полях Елізейських угору,
Під Лук Тріюмфальний з вінками трибарвними в шані,
Доторкати вогнем спонелілу і мертву вікторію
І вірити, що то — не повториться,
що то — вже востаннє!

В чудотворному Люрді на triduum моляться з жаром
І благають навколішках: Боже, дай вічного мира!
Та чи дасться вблагати сер всемогучий Загаров,
Як в собори готичні гармат насторожаться гирла?

О, зіскоч з педесталу, крилата, гнівна Марселезо,
Груди випни і руш по бульварах, шалена та горда,
Жбурни по розбитих асфальтах кровю, залізом,
І бий їх, бий, по рентерських надутих мордах!

Людей з передмістів заклич, із задимлених, чорних кварталів,
Хай шампаном революти уплються і ринуть, мов хвилі,
По авню та бульварах і гримнуть ударом навали
На всіх їх сердець скамянілих останні Бастилії!

Вже небо Парижа клекоче і жах затискає вже горла,
Про надобрійні заграви мріє знов соняшна Франція,
І, піднявшись нестримно, жорстока тінь командора
Встає під пошарпаним сальвами прапором Корсиканця!

Париж, березень 1935.

ДО ПОЛЬСЬКИХ ПОЕТІВ

Нині приємно зайти вам у теплу, затишну каварню,
Папіроску курити й за чаєм читати журнал,
І байдуже знати, що ваших хвилин неозброєну армію
Проведе і без вас крізь історію хмурий маршал.

Нині легко й безжурно заснути на грудях коханок
І давні тривожні слова: жандарм, цитаделя — забудь,
Бо нині лиш нам нести в мовчазнім вижиданні
Під касками нахмурених чол причаєний бунт.

Гарно в пульмані гойдатись, як Пёнклюб чужинний
запросить,
Гордо витати усіх прапора́ми вже здійснених снів,
Та важче писати вірші на бруках празьких, як Ольжич
і Косач,
І молитися янголам гнівним майбутніх суворих днів.

Добре смуглявим іти під сонцем і вітром — і вірить,
Що крок на здобутій землі — це римський, нездоланий крок,
І чути, як пружно тоді вигинається право покірне,
І як смирно на струнко вдаря у твердий, поліцейський дашок.

Ми — в сонце закохані теж, і в сміху жіночого бризки,
І палить жагуче уста нам вітер розбурханих строф,
Та важче нам нині писать тувімовські веселі бурлески,
Як очі захляпують нам від напруги не сльози, а кров.

Нині так легко зійтись і дружні слова говорить нам,
Лікті і мислі свої на одному оперши столі, —
Та як затаїти себе в одчайних римах і ритмах,
Як застебнути кобуру набитих на гостро слів?!

Та найлячніше те, що існує над нами незмінна,
Для всіх нас єдина, краса, жорстоко однакова й та ж,
Навіть тоді, як знову розгоном нас буфер історії гримне
І почуємо знов у руках металю холодний вантаж!

МОЄ МІСТО

I.

В осінній млі така прозора мить
Минулих днів, розстріляних шрапнелем;
(Ще вчора бачив я його цілунків слід,
Додому ідучи повз мури цитаделі!)

Встаєш ти важко з мли квадратами будов,
Лише віки звели безжурно і високо
На куполи твоїх старих церков
Граційний ренесанс і пристрасне бароко.

Твій ринок, у рядах похмурих кам'яниць,
Де вікна підняли зчорнілих гзимсів брови,
Тривожно задививсь у темряву сторіч,
Заслуханий іще в останній зойк Підкови.

Зіп'явшись на щити гранітні, коло брам
Там ждуть уперто льви, насуплені і злючі,
Щоб кинутись до віч твоїм майбутнім дням,
Багряним дням, що прийдуть неминуче.

II.

Хмарна ніч. Під беззоряним небом жорстокі сни.
Небо — зле і похмуре. Як завжди. Готує зливи.
Але байдуже — речі й так неймовірно ясні
І не має ніяких слів, ані діл неможливих.

Йду крізь місто і темінь. На вежі простукало 3.
Каштани допитливо ждуть і вікна похмуро зорять;
Все здається: напружену тишу розірве крик
І наново завтра зовсім розпочнеться Історія.

Тротуарами кроки, як постріли, лунко звучать.
Та ні, вже не кликати днів проминулих і вмерлих.
Пристаю під ліхтарнею. Вітер сіпає поли плаща,
Календарик листую в руках: завтра — котрого брюмера?

III.

Листя мертвих років шарудить, як тоді, під ногами стеж.
Чудовий сьогодні вид на місто з Високого Замку!
До неба жадібно знялись руки бунтарських веж
І весняна ця осінь співа синь листопадного ранку.

Важко лягають на обріях віддихів тьмяні дими,
В синій осінній імлі обриси горді затерлись,
Але знаєш: уперті й тверді мури львівських домів
І треба багато, багато на них артилерії.

Гарматчик батарей найважчих, батарей людських сердець,
Ти стрільнам сталевим думок вимірюєш напрям і скорість,
На гранях майбутніх фронтів упевненим кроком ідеш
І міста розкладену карту в долині уважно зориш...

1934.

З М І С Т

СЬОМИЙ ПОВЕРХ

Ars poetica	7
✓ Метеор	8
Розмови	9
Дитячі мандрівки	11
Ранок	12
Фльоренція	13
Атени	14
Мандрівка по Альпах	15
✓ Катедра	16
Два вірші на одну тему	17
З листів	19
Перечікуючи дощ	22

ШТОРМИ І ШТИЛИ

В порті	25
Стяги	26
✓ Про мандрівки	27
Царгород	29
✓ Егейське море	30
Данило Паломник	31
Марсейський порт	32
Дівчина з Корсики	33
Морські вовки	34
Рибальська пісня	35
Виїзд	36
Японський дреднавт	37
Загин брига	38
Моряцькі дороги	39

СЕРЦЕ В КОБУРІ

Дороги	49
Сreator	51
Момент	52
Памяті Миколи Хвильового	53
✓ Вірш про Влизька	55
До Франції	56
До польських поетів	58
✓ Мое місто	60

ТОГО Ж АВТОРА:

Барви і лінії, поезії. В-во „Ізмарагд“, Львів, 1933. (Літературна нагорода 1933 р.).

Слово про полк Ігоря, поетичний переспів. В-во „Варяг“. (Готується до друку).

~~Saxon~~

186 (1986)

1396

1396